

Didaktika geografie

(státní závěrečná zkouška Doplňujícího pedagogického studia pro studenty PŘF UK – geografie)

Kritéria hodnocení výkonu studentů:

1. věcná správnost po stránce geografické

2. **věcná správnost po stránce didakticko-pedagogicko-psychologické** (student zvládá základy vědních oborů, tzn. základní teorie/modely, filozofie, trendy, zásady, principy, východiska, hlavní metodologické přístupy a odbornou terminologii; své názory má podloženy studiem odborné literatury (z více zdrojů))

3. **oborové dovednosti:** student dovede aplikovat požadavky specifikované v bodě (1) a (2) do výuky geografie dle zadání; prokáže způsobilost provádět didaktickou analýzu učiva tj. používat cíl jako nástroj výběru obsahu, metod výuky i hodnocení; na příkladu osobního portfolia dokáže provádět reflexi a sebereflexi; na základě jím stanovených kritérií dovede hodnotit určité objekty – např. testy, učebnice, metody výuky). Podrobněji níže.

4. **ústní projev** (student dovede výstižně a věcně správně odpovídat na položené otázky /držet se zadání; vyjádřit klíčové myšlenky souvisle a uspořádaně; vést dialog; chápat postoje a záměry účastníků diskuse; reagovat odpovídajícím způsobem apod.)

Přehled oborových dovedností požadovaných u státní závěrečné zkoušky z didaktiky geografie:

Student by měl prokázat, že dovede:

1. specifikovat „geografický způsob myšlení“, resp. typický přístup geografa při studiu krajinné sféry, a to na příkladech dvou vybraných geografických témat XY výrazně odlišných svým pojetím i měřítkem. Navrhnout možnou aplikaci tohoto pohledu do výuky.

2. specifikovat funkce, popsat strukturu a v hrubých rysech i obsah závazných a částečně závazných pedagogických dokumentů. Vysvětlit jakým způsobem tyto dokumenty ovlivňují koncepci výuky zeměpisu jako celek a vybraného tematického celku XY na základní a střední škole.

3. posoudit pozitivní a negativní stránky Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia (či základní školy) obecně a z pohledu výuky zeměpisu. Rozpracováním dvou odlišných verzí výuky tematického celku XY prokázat, jak tento dokument může ovlivnit obsahové pojetí jeho výuky.

4. specifikovat širší východiska, která je žádoucí zohlednit při koncipování vlastní výuky zeměpisu na jednotlivých typech škol. Na tématu XY demonstrovat, jak vybrané faktory mohou ovlivnit způsob jeho uchopení.
5. v hlavních rysech specifikovat funkce a koncepci výukového předmětu zeměpis v kontextu rozdílných filozofií vzdělávání (např. esencialismus, progresivismus aj.). Tyto rozdíly dokáže dokumentovat na vybraném tematickém celku XY.
6. vysvětlit úlohu klíčových konceptů a generalizací při koncipování obsahu výuky zeměpisu, zhodnotit výběr předložených klíčových tezí (generalizací) tematického celku XY a výběr navržených činností žáků, které prokazují míru jejich porozumění a využívání.
7. definovat svými slovy na kartičkách předložené klíčové pojmy geografického vzdělávání. Uspořádat je do schématu tak, aby byly zřejmé jejich vzájemné souvislosti. Obdobný způsob třídění pojmů aplikovat na tematický celek XY.
8. vysvětlit smysl, podstatu a význam výukových cílů. Porovnat dvě vybrané taxonomie výukových cílů (v čem spočívají jejich přednosti a nevýhody). Na příkladu tematického celku XY dokumentovat, jak koncepce výuky mění volbu výukových cílů.
9. posoudit možnosti použití revidované Bloomovy taxonomie při koncipování a hodnocení výuky zeměpisu. Navrhnout rozmanité požadavky na výkony starších žáků tak, abyste pokryli vybrané buňky tabulky této taxonomie. Konkrétně u tematického celku XY všechny kognitivní procesy (zapamatovat si, porozumět, ...) spojené se znalostmi konceptuálními a procedurálními.
10. vysvětlit podstatu třífázového konstruktivistického modelu výuky a učení. Tento model aplikovat při přípravě jedné vyučovací hodiny zeměpisu na téma XY.
11. posoudit účel použití fotografií, leteckých a družicových snímků ve výuce zeměpisu. Použít danou fotografii jako zdroj geografických informací, na které by měl žák přijít prostřednictvím položených otázek. Otázky jsou formulovány tak, aby vedly k řetězení myšlenek, dokumentovaly specifický způsob geografického myšlení a vztahovaly se k určitým generalizacím tematického celku XY. Na položené otázky dovede také odpovědět (fotografie je součástí otázky).
12. vysvětlit jakým způsobem je možné využít školní atlas během výuky obecně a na příkladě konkrétního tematického celku XY. Formulovat zadání alespoň čtyř úkolů pro starší studenty v kontextu stanovených cílů.
13. posoudit možnosti využití různých map ve výuce zeměpisu. Použít alespoň dvě mapy k tématu XY jako zdroj geografických informací, na které by měl žák přijít prostřednictvím položených otázek. Otázky jsou formulovány tak, aby vedly k řetězení myšlenek, dokumentovaly specifický způsob geografického myšlení a vztahovaly se k určitým generalizacím tematického celku XY. Na položené otázky dovede také odpovědět (mapy/atlas jsou součástí otázky) .

14. uvést výhody a nevýhody testování výkonů žáků písemným způsobem. Formulovat postup tvorby souhrnného didaktického testu z tematického celku XY.
15. zhodnotit přiložený zeměpisný test, který byl konstruován se záměrem zjistit výkony středoškolských studentů po absolvování tematického celku XY (test je součástí otázky).
16. na základě podstatných parametrů kvality posoudit, která z předložených učebnic zeměpisu je jako celek vhodnější. Obdobně posoudit zpracování tematického celku XY (učebnice jsou součástí otázky).
17. zhodnotit výhody a nevýhody využití moderních technologií (počítač, tablet, GPS, chytré telefony, interaktivní tabule apod.) při výuce zeměpisu. Svůj názor podpořit konkrétními příklady zadání úkolů pro starší studenty v rámci tematického celku XY.
18. vysvětlit jak může výuka zeměpisu přispívat k mediální výchově – průřezovému tématu RVP a jakým způsobem je možné tuto „výchovu“ naplňovat v rámci tematického celku XY. Uvést příklady konkrétních úkolů a aktivit určených pro starší studenty.
19. vysvětlit jak může výuka zeměpisu přispívat k environmentální výchově - průřezovému tématu RVP a jakým způsobem je možné tuto „výchovu“ naplňovat v rámci tematického celku XY. Uvést příklady konkrétních úkolů a aktivit určených pro starší studenty.
20. Vysvětlit jak může výuka zeměpisu přispívat k realizaci jednotlivých průřezových témat RVP. Vybrat vhodná průřezová témata, která je možné naplňovat v rámci výuky tematického celku XY. Uvést příklady konkrétních úkolů a aktivit určených pro starší studenty.
21. specifikovat obecné (resp. tzv. klíčové) a specifické (též oborové či předmětové) kompetence. Uvést konkrétní činnosti starších studentů v rámci tematického celku XY, které přispívají k jejich osvojení.
22. diskutovat tezi: Žák má právo vědět, za co bude v hodinách zeměpisu hodnocen. Formulovat kritéria hodnocení výkonů studentů na střední škole v rámci tematického celku XY.
23. formulovat zadání písemné studie (tzv. seminární práce) k tematickému celku XY pro starší žáky. Uvést alespoň čtyři kritéria hodnocení této práce.
24. vymezit cíle výuky tematického celku XY a navrhnout tři rozmanité metody a formy výuky, které povedou k jejich naplňování. Posoudit účinnost zvolených metod a forem.
25. vysvětlit jak níže uvedenou tezi aplikovat do výuky tematického celku XY. Uvést několik příkladů. Teze: Učení se prostřednictvím zeměpisu má dvě stránky: vlastní věcný obsah a samotný proces učení (metakognici).

26. vysvětlit, proč by se měly ve výuce zeměpisu procvičovat badatelské dovednosti žáků. Uvést konkrétní příklady badatelských dovedností, které lze rozvíjet prostřednictvím výuky zeměpisu a navrhnout alespoň dva odlišné způsoby jejich procvičování a ověřování na tematickém celku XY.

27. vysvětlit, za jakých podmínek může být projektová výuka účinná. Uvést cíle projektu geografického tématu XY, podstatu geografického přístupu k danému tématu, zadání projektu, jeho organizaci a kritéria hodnocení výkonů žáků.

28. zhodnotit specifika terénní výuky geografie v městském i venkovském prostředí. Uvést podmínky, za kterých může být terénní výuka účinná. Navrhnout úkoly pro výuku v terénu tematického celku XY v kontextu stanovených cílů.

29. vystihnout podstatu prostudované odborné literatury a klíčové myšlenky z těchto prací aplikovat na tematický celek XY.

30. vysvětlit podstatu pedagogického hodnocení a na příkladu osobního portfolia, které předloží u SZZ, dokáže posoudit svoji činnost a výkony, provést hlubší sebereflexi vybraného úkolu, resp. tematického celku XY.

Poznámka:

Student u SZZ z didaktiky geografie předkládá

a) seznam prostudované literatury

b) osobní portfolio prací, které dokládá profilaci studenta na problematiku geografického vzdělávání